

POMORSKO PRAVO ZA JAHTE I BRODICE

Branka Milošević Pujo, Ranka Petrinović

Split, 2008., 333 str. Izdavač: Sveučilište u Splitu, Pomorski fakultet

U izdanju Pomorskog fakulteta u Splitu objavljena je knjiga *Pomorsko pravo za jahte i brodice* autorica Branke Milošević Pujo i Ranke Petrinović.

Autorice u ovoj monografiji sustavno i temeljito obrađuju jedno od područja pomorskog prava koje se vrlo dinamično razvija a obuhvaća najrazličitije pravne odnose u vezi s plovilima za razonodu.

Temeljni izvor autoricama za njihovu znanstvenu i stručnu analizu su domaći propisi koji na suvremeni način uređuju pravne odnose u vezi s jahtama i brodicama. Naime, potreba za pravnim uređenjem različitih pitanja, koja se odnose na plovila za razonodu rezultirala je donošenjem više propisa. Ponajprije, u Republici Hrvatskoj status jahti i brodica uređen je *Pomorskim zakonikom*,¹ a detaljnije odredbe o jahtama i brodicama sadrži *Pravilnik o brodicama i jahtama*,² i drugi pomorskopравни podzakonski akti (*Pravilnik o uvjetima koje moraju zadovoljavati objekti, te fizička ili pravna osoba koja obavlja djelatnosti iznajmljivanja plovila, Pravilnik o načinu, uvjetima i postupku određivanja i vođenja evidencije imena i oznaka brodova i jahti, Uredba o postupku davanja koncesijskog odobrenja na pomorskom dobru, Uredba o uvjetima za dolazak i boravak stranih jahti i brodica namijenjenih športu i razonodi u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske i dr.*).

U ovoj knjizi autorice su znalacki obuhvatile sve propise i sva relevantna pitanja cjelokupne materije i vrlo uspješno prikazale i objasnile složene objedinjene pravne odredbe koje uređuju specifične pomorskopravne odnose u vezi s jahtama i brodicama. To je dokaz cjelovitosti i suvremenosti ove monografije.

Knjiga je podijeljena u deset poglavlja.

U prvom se poglavlju definira pojam i navode izvori pomorskog prava. Uz to, ovo poglavlje poslužit će čitateljima koji nisu pravne struke da se upoznaju i s time kako je podijeljeno pomorsko pravo, koje su metode ujednačavanja pomorskog prava te da saznaju osnovne podatke o Međunarodnoj pomorskoj organizaciji (*International Maritime Organization – IMO*) kao i ciljevima te organizacije i njezinim tijelima. Sastavnica ovog poglavlja je i odjeljak u kojem se govori o kategorizaciji pomorskih objekata. Objašnjenje kategorizacije pomorskih objekata

1 *Pomorski zakonik*, Narodne novine br. 181/2004 i 76/2007.

2 *Pravilnik o brodicama i jahtama*, Narodne novine br. 27/2005, 57/2006, 80/2007, 3/2008.

važno je za razumijevanje ove materije, ali općenito i za razumijevanje brojnih pomorskopравnih pitanja.

Drugo poglavlje obrađuje središnje pojmove međunarodnog prava mora. Svi morski i podmorski prostori definirani su i čitatelju jasno opisani. Uz to, u ovom dijelu autorice govore i o pravu progona stranih brodova, znanstvenom istraživanju mora i kategorizaciji propisa o zaštiti morskog okoliša. Uključivanjem ovog poglavlja u monografiju autorice ostvaruju sveobuhvatnost obrade materije i upućuju čitatelje u ključne pojmove i građu materije međunarodnog prava mora.

Treće poglavlje posvećeno je pravnim aspektima sigurnosti plovidbe. Sigurnost plovidbe regulirana je nizom međunarodnih konvencija. Na međunarodnoj razini kroz IMO-ve odbore kontinuirano se prate i predlažu mjere za unaprjeđenje gradnje i opremanje brodova i navigacijskih pomagala, zatim pravila za izbjegavanje sudara na moru, spašavanje života na moru, standardizaciju i obuku kadrova i ostale aspekte plovidbe, nadzire se onečišćenje s brodova i sudjeluje u donošenju konvencija i drugih pravila za sprječavanje onečišćenja. Autorice precizno određuju i objašnjavaju ustroj organizacije sigurnosti plovidbe u nas, tehničke, inspeksijske i druge stručne poslove čijom primjenom se osigurava sigurnost plovidbe. U ovom dijelu knjige poseban naglasak stavljen je i na druga važna pitanja u vezi sigurnosti plovidbe jahti i brodica kao što je: utvrđivanje sposobnosti za plovidbu brodice i jahte, njihovo baždarenje te područje plovidbe brodica i jahti. Čitateljima se objašnjava pojam peljarenja, kada je ono obvezno, a kada dobrovoljno, koji brodovi ne podliježu obveznom peljarenju, kada je peljar dužan odbiti peljarenje i sl. U okviru ovog poglavlja autorice zasebno govore i o lukama i njihovom razvrstaju te pomorskom dobru.

U četvrtom poglavlju detaljno se razmatra pravni položaj posade brodice i jahte. Precizno se analizira uloga zapovjednika jahte i voditelja brodice. U ovom dijelu knjige autorice čitatelja upućuju i u odgovor na pitanje koji je najmanji broj članova posade potreban za sigurnu plovidbu brodice i sigurnu plovidbu jahte. Pravni položaj zapovjednika broda i drugih plovila važna je tematska cjelina ovog poglavlja jer se iz njega saznaje o tome koje su upravne funkcije (javna ovlaštenja) zapovjednika broda, njegove dužnosti glede sigurnosti broda i plovidbe i obveze u slučaju nezgode. Poseban odjeljak je posvećen elaboriranju pravnog položaja i uloge zapovjednika.

Inspeksijski nadzora nad brodicama i jahtama obrađen je u petom poglavlju.

Važna sastavnica knjige je šesto poglavlje jer autorice u njemu opisuju postupak upisa i brisanja brodova, jahti i brodica. Najprije se govori o državnoj pripadnosti broda i jahte, nakon toga obrađuje se evidencija vlasništva i drugih prava na ovim plovnim objektima. Na ovo poglavlje kao logična cjelina nastavlja se analiza stvarnih prava na jahtama i brodicama. Autorice upućuju čitatelje u to koja stvarna prava postoje te opširnije pišu o pravu vlasništva na brodu i jahti te založnim pravima na ovim plovnim objektima. Osobit naglasak stavljaju i na temeljitu razradu instituta

hipoteke na brodu i jahti i instituta pomorskog privilegija. Sve ovo obrađeno je u sedmom poglavlju knjige.

Osmo poglavlje knjige, kao središnje poglavlje knjige nosi naslov "Ugovori o iskorištavanju jahti i brodica". Autorice ponajprije definiraju pojam i sistematizaciju ugovora o iskorištavanju pomorskih brodova, a u nastavku toga posebno analiziraju ugovore o iskorištavanju jahti i brodica. Iscrpno obrađuju središnji ugovor u pravnom poslu eksploatacije brodica i jahti, a to je ugovor o najmu jahti i brodica za razonodu. Pomorskim zakonikom, pa ni drugim pomorskim pravnim propisima nije reguliran ugovor o najmu plovila za razonodu, pa je iznimno važan trud autorica da na znanstvenoj i stručnoj razini protumače prirodu ovog neimenovanog ugovora i njegov pojam. Interpretacijom relevantnih pravilnika kao podzakonskih akata opisuju tko su stranke ugovora o najmu jahte ili brodice, uvjete koje mora zadovoljavati osoba koja obavlja djelatnost iznajmljivanja plovila za razonodu te obveze koje ona ima prema ministarstvu nadležnom za poslove pomorstva. Potom, čitateljima objašnjavaju razliku ugovora o najmu i ugovora o zakupu plovila. Detaljno obrazlažu bitne elemente ugovora o najmu plovila te posebno obrađuju obveze najmodavca – charter-tvrtke i prava i obveze najmoprimca. Nakon toga prikazuju načine prestanka ugovora o najmu.

Pomorske havarije predmet su analize u devetom poglavlju knjige. Precizno su elaborirani sudar brodova i spašavanje. Riječ je o specifičnim i međusobno srodnim institutima pomorskog prava. To su pravno najsloženije pomorske nesreće pa ih je zakonodavac posebno regulirao. Svaka od njih ima zasebno pravno uređenje koje autorice obrađuju navodeći i analizirajući njihova temeljna obilježja. Ovo poglavlje knjige završava obradom izvanugovorne odgovornosti vlasnika broda i brodara. Odredbe Pomorskog zakonika o izvanugovornoj odgovornosti vlasnika broda i brodara primjenjuju se na sve plovne objekte, bez obzira na veličinu i namjenu kojoj služe, pa to uključuje i jahte i brodice. Autorice zasebno obrađuju odgovornost za smrt i tjelesne ozljede kupača i drugih osoba u moru koje prouzroči brod i odgovornost za oštećenje stvari i onečišćenje okoliša.

Pomorsko osiguranje jahti i brodica obrađeno je u posljednjem, desetom poglavlju knjige. Pažljivo su analizirani svi aspekti ovog instituta. U suvremenom pomorskom osiguranju uz osiguranje brodova posebno se formiralo i sadržajno oblikovalo osiguranje brodica i jahti kao najnoviji oblik osiguranja plovila. Tomu je pogodovao porast broja plovila za razonodu i njihova sve veća vrijednost, koja se približava, posebno kada je riječ o velikim jahtama, vrijednosti trgovačkih brodova. Premda se u stručno tehničkom smislu osiguranje jahti i brodica razvilo iz osiguranja brodova, autorice ukazuju na brojne specifičnosti koje razlikuju ta osiguranja. Ponajprije, autorice obrađuju pojam i pravna vrela pomorskog osiguranja te ugovor o pomorskom osiguranju s naglaskom na stranke ugovora i elemente ugovora o osiguranju. Zasebno govore o osiguranim štetama i štetama isključenim iz osiguranja. Upoznaju čitatelje i s drugim važnim pitanjima iz područja

pomorskog osiguranja, kao što su: sudjelovanje osiguranika u šteti (franšiza), subrogacija osiguratelja, napuštanje osiguranog predmeta, te zastara tražbina iz ugovora o pomorskom osiguranju. U posebnom odjeljku ovog poglavlja autorice iscrpno govore o uvjetima osiguranja brodova, jahti i brodica. Posljednji odjeljak posvećen je osiguranju od odgovornosti. Objašnjava se obvezno osiguranje od odgovornosti vlasnika jahte ili brodice i tumači tko je sve obuhvaćen tim pojmom, a to je svaki korisnik, pa i korisnik leasinga. Autorice komentiraju i kritički se osvrću na novo zakonsko rješenje u vezi obveznog osiguranja. Naime, prema prijašnjem zakonskom rješenju, obvezom osiguranja bile su obuhvaćene samo brodice registrirane za šport i razonodu, dok sad obvezi osiguranja podliježu sve brodice i jahte sa snagom porivnih strojeva većom od 15 kW neovisno o njihovoj namjeni. To znači da su sad obvezom osiguranja obuhvaćena ne samo plovila za šport i razonodu nego npr. i ribarske brodice i druge brodice za gospodarske namjene, to jest plovila koja po naravi stvari ne plove u područjima namijenjenim za kupanje, što je daleko od izvorno zamišljenog koncepta zaštite trećih osoba.

Vrijednosti ovog djela značajno doprinose izvadci iz tekstova relevantnih zakonskih i podzakonskih propisa koji se nalaze u prilogu, a sadrže odredbe važne za temu ove monografije. Uz to, knjiga sadrži opširno stvarno kazalo, koje olakšava snalaženje u materiji koju knjiga obrađuje, te popis literature koje su autorice koristile, a koji i drugim čitateljima može poslužiti kao izvor u njihovom proučavanju ove materije.

Građu su autorice, uz uporabu standardne pravne terminologije, nastojale prikazati što je moguće jasnije i jednostavnije i to ovo djelo čini pristupačnim svakome tko želi razumljivu i stručnu informaciju. Sustavno je obrađena cjelovita materija uz iznimnu konciznost, ali visoku stručnu razinu izlaganja.

Snažan razvoj nautičkog turizma na Jadranu aktualizira temu koju ova knjiga obrađuje i čini ju recentnim štivom. Danas je apsolutno prisutan veliki interes i zanimanje javnosti i struke za ovu materiju, pa će knjiga kao vrlo koristan izvor podataka vrlo brzo naći veliki krug zainteresiranih čitatelja i zauzeti značajno mjesto u pomorskopravnoj literaturi. Ovo djelo je sveučilišni udžbenik za studente pomorskih fakulteta, međutim, ona je i vodič za praktičare, kao i za znanstvenike pravne i pomorske struke. Prikladna je i za sve druge čitatelje koji se profesionalno ili privatno susreću s pitanjima iz materije pravnog uređenja jahti i brodica. Svima zainteresiranima pruža odgovor na brojna konkretna pravna i stručna pitanja iz ovoga područja.

Knjiga predstavlja recentno djelo u domaćoj pomorskopravnoj literaturi jer je dosada u hrvatskoj pravnoj literaturi problematika plovila za razonodu bila nedovoljno obrađena, a monografski nije bila uopće tretirana. U domaćoj pomorskopravnoj literaturi ova knjiga je prvi sveobuhvatni pregled ove materije. Stoga je ovo djelo od velike važnosti za suvremeni razvoj toga dijela hrvatske

pomorskopravne znanosti i prakse. Ona pokazuje da je danas nezamislivo proučavati pomorsko pravo bez poznavanja i respektiranja brodica i plovila za razonodu kao njegovog značajnog dijela. Ova knjiga materiju pomorskog prava za jahte i brodice konačno predstavlja kao uređenu podgranu domaćeg pomorskog prava.

Dr. sc. Vesna Skorupan Wolff, znanstveni suradnik
Jadranski zavod HAZU